

Welat VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welatî ya, belaş a. 4 - 03 - 2013 Hewtane HÛMARE: 43 E-mail: welatverroj@gmail.com

Nameya Ocalanî

Nameya Serekê Şarê Kurd Abdullah Ocalanî dinyayî de yeno qisekerdiş. Armanca kurdan a ya ke rayîberên tirk rayîra aşti û birateyî de samîmî bibêy ke wa indî gunî merijyo, aramey û aşti bêro... RÛPEL - 5

Têkoşêra kurd Sakîne Cansiz

RÛPEL / 2

Bê cenî civat azad nêbena

Civatî de eger cenî xo azad hîskena, azadiya civatî esta. Civatên bindest semedê azadiya xo lazimo sifte azadiya cenî pêk bîyarê. Cenî û mêrdey encax bi ney hawayî dijî sîstema kapîtalîstey têkoşîna serkewte bivirazê û azadiyî bîyarê

DÎYARÊ SAKÎNE Û...

Cenîyên kurd, çalakîyên em serr yê 8'ê Adare ya Roja Cenîyên Dinyayî diyarê Sakîne Cansiz, Leyla Şaylemez û Fîdan Doganî kerdîy ke ney ra pey wa qetilk-erdişê kurdan nêbê.

BÎLBOARD QEDEXE YA!

Mezgê AKP de cayê cenîya azad qet çîna. Bîlboardên ke cenîyan viraştîy û daliqnaybîy, qedexê kerda û wedarnay. No zî dil-waşteya AKPî, ya azadiya cenîyî weş dana teber.

TÊKOŞÎN DEWAM KENO

Cenîyên kurd, dijî heme zext, zordarî, tacîz, tecawiz û qedexeyên sîsteman û mêrdeyan, têkoşîna xo berdeyam kerdîy û çalakîyên waştîşê azadiya xo û Ocalanî ardî ziwan... RÛPEL - 3

Roja aşti û azadî

Nesrîn Orak 3 |

Cenîyên cefakar

Zerweş Esnaw 7 |

Bi wenyê pelan bala dinyayî ont

RÛPEL / 5

Nobeta azadiya Ocalanî

RÛPEL / 4

Xepîsxane de, des serr menda.
Vejîya û şîya koyan. Cansiz,
azadiya cenî ra bawer kerda.
Aştî vaştâ û her wext têkoşîna
ay daya. Îşkenceyan ra pey, tê-
koşîna ay daha zî xurt biya

ELÎDA ZERRÎ

Sakîne Cansiz 1958 de Dêrsim de ameya dinya. Elewîyeke kurd a. Him zî cenî ya. Îna mintîqa de elewî û kurd û cenî biyayîş zaf zor o. Çimkî, pêro wêtenê. La belê Cansiz her çî ra verê cenî bi. Îtya de meslegê tewr/en giran; cenî biyayîş a.

Mektab xo zî befaqîrey qedêna. Semedê wendiş her roj dewê ra şîya şarîstanî. Keyê ay feqîr bi. Karker bi. Heşt Birayê aye bîy. Cira hîrê heb keyna bîy. 1970 ra şoreşger (devrîm) a çepgirey mûsawa û dî ya. O wext hama ciwan bi.

Keyê ay qebûl nêkerde, la belê goşê xo nêdayê keyê xo. Rayîra xo de şî bi. Ambaz Sakîne kewta mîyanê çepgirina. Mîyanê heraqeta şoreşgeran. Rayîra xo de şîya her wext. Vata, kam se vano se wa vajo. O wext zaf haqîzey est biya. Edalet çînê biya. Zilm zaf estbiya, coka vîjdana ay de xûzur çînî biya. În qeyde zilm, vîjdan zî qebûl nêkerdê.

Coka zereya ay heto çepgirana ra şîya. Ay ra, rayîra raştine bi. Keyê de, bawêkê û dayikê se vanê se, wa vajê. Keyê ci hers beno se, wa bibo. Xo bi xo ra qîrar girewta; 'înê ra pey, ez ra yîra xo de şîna.'

Qederî ra îteat nêkerd. Vat, cenîbiyayîş hêsir û kolebiyayîş nîya.

Pey ra, keyê xo ra remawa şîya Enqera ke Abdullah Ocalanî bişi-

Rayîra koyî azadiya ay bi

Tu rayan têkoşîna xo ra tavîz nêdaya

Xepîsxane de, des serr menda. Vejîya û şîya koyan. Cansiz, azadiya cenî ra bawer kerda. Aştî vaştâ û her wext têkoşîna ay daya. Îşkenceyan ra pey, reyna zî çimên ay de huyayîş est bi. Îna se, ma na însan ra senî vanê xirab a? Senî vanê 'terorîst a.' Sakîne Cansiz Kurdistan de cenîyan

wedart payan ser. Pêroyînê kênekan Sakîne Cansizî numûne girewta. Zey ay hêsirê ra û feodalîtê ra qarşî vindertê. 1990 de şîya Lubnan. Uca de organîze ya cenîyan ra sorimlî biya. Bade ci, Murat Karayilan şirawita Almanya û Fransa. Ay ra vato: "Tu înce ra pey îtya ra berpîrsiyar a."

nasno. Keyê xo terk kerda. Hêsirên çiman, qebûl nêkerda. Keyê xo ra remawa û rayîra rayîra xo şopnaya.

1978 de Amed- Lice de Dewa Fîs de mîyanê organîzey PKK de ca girot û pêkardîşê PKKî mîyan de cayê xo girewt. Mîyanê PKK de, şa-

rîstanê Xarpêt û Çewlîg de xebityaya. 12 Îlonî de kewta Zîndana Amedî. Îtya de zaf mend û zaf zî îşkence vîna. La belê qet doza xo ca nêverda. Tayê medya Sakîne Cansiz ra vanê 'terorîst' la qay şima/medya çira nêvanê 'îna cenî xepîsxane de zaf îş-

kencey dîya, çijê yî zî birnaya itya de.' Şima çira inî nêûsenê?!

Sakîne Cansiz Zîndana Amedî de tufîye ridê cellad Esat Oktayî kena. Qet nêtersa. Zaf îşkence dîya, zaf çî onta, la belê qet/çirra nêva ke; 'Axx!' Vat: "Eger ez axx bikêrî se, ez xo ra şermayena."

Fikrê dewlet zî zey înwawa. Heta dewlete cenîyan ra tersena, operasyonên KCK de zî ravêrîn cenîyan ra daya. Pêro cenîyan kerdo xepîsxane. Çimkî cenî, Hareketa Azadiya Cenîyan ra gan dana. Hareketa Cenîyanê Kurd, ewro Tirkîya û Rojhilato Mîyan de hukûmetan ra en gird tehdît a.

9 Çile 2013 de Fransa-Parîsî de Fidan Doğan û Leyla Şaylemezê piya ame qetilkirdîş. Mergê Cansiz, cenîyan ra qedîyayîş û çînêbiyayîş nîya, daha zî zêd hêrsa cenîyan zêd kerd û bi hêz û bi azîm biyê û xo newera çimanra dayê ravêrayîş û berxodana xo danê.

Îna qetilkirdîş tesaduf nîya. Zîhnîyeta Mehmet Baransu, zîhnîyeta dewleta tirk ma ra mojnenno. Baransu vato ke: "Ekê ma Serekê pêroyê kurd zî, zey hîrî cenî yan, bikîştayê, ma 'terorî' ra xelas benê."

Dewlet coka cenîyan kena bêqîmet. Ceza dana înan. Keno zîndanan, yan zî qetil kenêy! Gere ma zî dewlete ra çep bişirê. Înad bikerê û 8 Adarê de bişerê Dêrsimî. Mitînga Cenî de ma ca bigerê û bêrê pêhet. Ma pawitişê xo yê armanca xo bidê daha bi hêz bidê mojnayîş. Ma pawitişê pêroyê cenîyan bikerê. Ma pawitiş û wayirveciyayîşê Sakîne Cansizî bikerê...

Zon û mordem perçeyê jûbînan ê

MISTEFA DOXAN

Tarîxa insanetî û tarîxa zonî piya dest kerdora ci. Dema neolîtîkî ra hetanê na roje, zaf zonî kûrayiya tarîxe de biyera vindî. Gore raporane UNESCOyî na demde zî taye zonî vindîbiyayîşî ra rûbirûyê. Aye ra serkewteya mordimî û mendîşê ey seyî ra sed girêdayîşê zone ey miletî ra giredaye yo.

Qedexkerdîş û vindîbiyayîşê jû zîwanî, se ke dara ke bê axî bîmano yo. Hewnena mordemî ke, bê zonê xo, xo xo niyaro zon dinya de en trajediyo gird / girs oyo.

Seba nayerajî, zon rûmete însanî yo. Beno ke jû millet biwazo werte qewme insanîye de caye xo bigero, gere wayirê zone xo, rûmete xo û hometa xo bivejîyo. Yanî henî eno zaneteneke zîwan çinebo tu zî çînya. O waxt çand û hunerê mordemî zî benora vindî. Deste mordemî ra ze çûçika birî fir dano şono. Mordem şikyeno heqe zone kirmanckî (zazakî) de, taye qale çîyanê rinda bikero û biyarora zîwan. Wertê 10 û 20 serede gele xewate pilisere zîwane kirmanckî de amaye viraştîş. Mordem reyna şî-

kino vaco hebene xewte nazikî xeli raver ardo. Gelo seba ke mordem zonê xo de xo xurt raverd biyaro, sabake tayina rind xo biyaro zîwan henî aseno ke, hona xelî ked o xebat ne karîrê lazim o.

Reyna lazimoke, miletê kurd se-serra 21' in de vîrnayîşê dinya gereke rind fam bikero û rind bifikrîyo. Seba nayerajî gereke ma zaf xurt wayirê zonê xo bivecimê. Lazimoke miletê ma, goş bidero raporane UNESCOyî ser. Gelo raporê UNESCO ma ra çiçî wazeno û vano çiçî? Gorê min, UNESCO milletê

ma ra vanoke, wayire zonê xo bi-vejyê. Heke şima wayirê zîwanê xo mevejyê se do zîwanê şima, miletê şima bebero vindî. Oncîya lazimoke, mordem zîwan ê xo bikero zîwanê bazarî (karkerdîşî) çand û kulturî.

Benoke mordem dewan de, deştan de, koyan de, sûkan de, bajaran de û keyan de hebe zone xo qese bikero. Yanê mordem bi zone xo biwano, bimûso û bimûsno. Bi min karo en pîroz û en rindek no bi xo yo. O çax zîwan daha zaf tame xo dano feke mordemî. Ha zîwan, ha maya mordemî. Yanî zonê morde-meke merdo se, maya mordemijî mirena. Ne hurdînî girêdayeyê jûbînan ê. Bîmanê weş û war.

8'ê Adarê wa bibê wesîleya aşti

8 Adarê rojê cenîyanê ema zerê mayan rehet nîya çimkî gedeyê mayan eşti zîndanî ya zî şî koyan. Sahîle Yaşar ard ziwan: "Yew lajê min tedayê dewletî vera şî ema par Çewlîgî de mîyanê lejkeran û mîyanê HPGijian de perodayîşî de laje min giran bi birîndar."

8'ê Adare Roje Cenîyên Dinyayî ame ema hewna zî derdê cenîyan zaf o. Sahîle Yaşar ard ziwan: "Laje min tedayê dewletî de verî ra şî koyan. Par Çewlîgî de perodayîş vejîya û lajê min giran bi birîndar. Nika eştê zîndanî. Ema baş derman nêkerdê. Her-roj cenaze yenê welatê ma, gedeyê ma kişenî, ya zî erzenî zîndanî. Ez senî roja cenîyan pîroz kena! Çimkî hişê min laje min de yo. Zerê min dejeno ez nêzena se bikerî?"

8 Adarê Roja Cenîyên Dinyayî ame. Zerê mayan rehet nîya. Çimkî gedeyê înan zîndanî de û koyan de yê. Sahîle Yaşar ard ziwan: "Yew laje

min tedayê dewletî vera şî koyan. Ema par perodayîşî de giran bi birîndar."

Sahîle Yaşar îzeh kerd: "Dima ra lajê min eşti zîndanî ema baş derman nekerdê. 8 Adarê roja cenîyan a, ema zere min ra nîya ez 8'ê Adarê pîroz bikerî. Ez wazena 8'ê Adarê bibo vesîle ya aşti û birateyî. Nika serekwezir Erdogan qala muzakere keno, ema yew heta zî operasyonen dewam kena ey senî muzakere yo? Baweriya ma bi Erdoganî çîna."

Wina dewam kerd: "Zîhnîyeta îktîdaran zaf talukeya, ema dinya de azadî zaf çîna hetane cenîyan azad

nêbi se cîhan azad nêbena nîka cenîyan têkoşîn kene ema ez wazena dahana zaf têkoşîn bikerî. Çimkî azadîya cenîyan muhîm a."

AKP samîmî nîya

Yaşarî wina dewam kerd û qedîna: "Cenîy ciwatî mîyan de meh-kumê keye ameyê kerdiş. Hukûmeta AKP yew hewte qala muzakere kena û yew hefta zî operasyonen dewam kena. Her roj cenazeyan gerilayan yene welate ma. Hîn tehemmula ma merdişan ra nêmeno. Ey zî mojnena ra ke hukûmeta AKP samîmî nîya. Gedey min zîndanî de manenê ne şewa min şew a û ne zî roja min roj a. Eger ciwatî de îna pirsgirêkan zêd bibê, şar xo senî azad his keno? Ez tîya ra veng dana Erdogan wa yew linga şênber berzo." AMED

Amedî de afîşên cenîya arêday

Amedî de semedê 8 Adarê cenîyan heme cay de afîşan aleqnay. Ema hukûmet, afîşan qedexe kerd. Cenîyan zî qirarê xo da yew yew şîne keyan û cenîyan dawetî meşa 8'ê Adarî kenê. Çimkî cenîy vanê ma bêçarê nîyê.

Têgêra Cenîyên Azadîya Demokratîk na çalakîyan hedre kena. Amedî de 3 adare de çalakîya 8 Adarî, ze diyarey yanê xelatê dayê Sakîne Cansiz î. Semedê qedexekerdişê afîşan sazîya BDP verî bone

BDP de daxûyanî day.

Bi nameyê komîteyî Suzen İşbîlen îzeh kerd: "8'ê Adarê semedê ma cenîyan zaf muhîm a. Tena Tirkîya de nê, heme şaristanê dinyayî de, 8'ê Adare yeno pîrozkerdiş. Çimkî, ma cenîy yewitî wazenê û ma wazenê na 8 Adarê bibo wesîleya aştiyî. Çimkî, mezgê îktîdaran de nijadperestî esta."

Qedexekerdişê afîşan mezgê îktîdaran ra yeno. Cenîy hîn qedexeker-

dişî qebûl nêkenê. Semedê ey zî, 8 Adarê de cenîy wazenê vengê xo birîsnê heme kesan ke jan û kulê xo bi-vajê û daha zêd birêxistin bibêy.

İşbîlenî wina dewam kerd: "Têkoşîna ma dewam kena. Çimkî ma cenîyan semedê na welat zaf ked daye. Ema nika mezgê îktîdaran keda cenîyan nêvînenê. Afîşanê ma kenê qedexe. Ma zî kuçe kuçe keye bi keye geyrenî û cenîyan dewetê çalakîyan kenê." AMED

Jiyan

Nesrîn Orak

oraknesrin@gmail.com

Cenîyan aşti wazenê

8 Adare semedê cenîyên dinyayî zaf muhîm yew roj a. Çimkî cenîy heme pirsgirêkan xo ra vejîyenê meydanan û mafên xo yê xozayî wazenê û eşkera kenêy. Meydanan de aşti û azadî heme şar û netewan ra wazene. Cenîy şer û perodayîşan ra zaf zêd zirar veynenê.

Tirkîya de na serr poralaya cenîyan Muzakera Aşti ya. Na ser, cenîyan bicoş meydanan de kom benî. Cenîy û maya kurdan semedê muzakerey zaf keyfweşeyî de yê ke bi aramî peynî bibo. Ema hîna zî cenîyên kurd de şikiyê estêy. Çimkî hukûmat yew heta de qala muzakere kena û yew heta de zî, bombeyan ser Qandilî de varnena.

Dema vîyarte de û heta nika camêrdan, sîstema xo ser cenîyan de viraşta. Cenîyan ra her tim tedayê kerdê û cuyayîşa cenîyan ser de kay kerdê.

Kokê îktîdarî de cigereyîş bikere se, mojneno ke cenîy meclîsa klanî de berpirsiyarey kerdê. Ema camêrdan ser cenîyan de bi fizikî û bi ruhî işkenceyan viraştê û cenîy ciwatî de tepîya verdayê. Nika zî cenîy semedê azadîya xo xebityenê û ma zanê ki, cenî azad nêbo şaran zî azad nêbenê. Cenîyanê kurd 8 Adarê xelatê Sakîne Cansizî kerdê û na serr heme şaristanan de çalakîyan hedra kerdê. Ez zî wazena kei na 8 Adarê biba wesîleya aşti û azadîya şarê kurd û tirk.

Wa nika ra pey ciwanîy cuyayîşên xo vîni nêkerê. Mayên gerîla û mayên lejkeran wa hin nêbermê. Nika muzakerey dewam kenê.

Ez wazena ey muzakere bi aşti û aramî peynî bibo û weşey bîyara welatê ma.

AZADIYA WELAT
Zozan Basın - Yayın Adına
İmtiyaz Sahibi
Halime PARLAK
Yazı İşleri Müdürü
Ayдын ATAR
Yönetim Yeri:
Diclekent Bulvarı
Termil Apt. Kat:3 No:9
Kayapınar / DİYARBAKIR
İdare Tel: 0 (412) 251 38 88
Yayın (Weşan)
TEL: 0 (412) 237 48 90-91
Fax: 0 (412) 237 48 89

Baskı (ÇAP):
Stenbol: Gün Matbaacılık, Reklam,
Film, Basım, Yayın,
Tan. San. Tic. Ltd. Şti.
Telsizler Mevkii Besyol Mah.
Akasya Sok. No: 23/A
Küçükçekmece / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 580 63 81
Edene: Arslan Güneşoğlu
Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık Yeni
Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A
Yüreğir / ADANA
Tel: 0 (322) 346 03 71-72
Genel Dağıtım:
Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Qirkerdişê Roboskê protesto bikerê sûc o!

Erziromî qezaya Goksî (Karayazi) de 4 kesî ameybî binçimkerdiş. Goreya îfadeya 4 kesan de, çira beşdarê çalakîyên BDPî, ya 28 Kanûn 2011 de bi teyarên şer yê F16 ameybîy bombe-kerdiş û encamî de 34 gedeyên kurdan ameybîy qetilkardiş, biyê ra girotê.

Firat Şenlikî: "Polêsan vatîy şima çira beşdarê ney protestoyî biyê? Eybo şima beşdarê çalakîya 'terorîstan' benêy. Çira şima pankatên ke nameyê 'terorîstan' ameyo nuştîş wedartîy? Ma vat, dijî qetliyamê bêveng nêmanenê, bi"

Fransa peyam betal kerd

Çend rojan verî Fransayî de sosyalîstan waştê ke peyama Antî-Kurd bi tirkî ra îmze bikerê. Ema şarê kurd û tikey fransizan bertek mojna ra parlamento mecbûr mend ke peyamî betal bikero. Peyam nîyame îmzekerdiş. Tirkîya dest veng ageyra.

Erdogan şaşeya xo de îsrar keno

Erdogan pêvînayîşê bi Serekê Şarê Kurd Abdullah Ocalanî de qiseyên xo de, rayna ard vîr û vat: "Wa PKK çekan verado." Wina dewam kerd: "Ey ra pey şikyenê bişêrê zaf cayên dinyayî." Qiseyên Selahattîn Demîrtaşî: "Ma goşt û neynûg êy' tespîtke şaş o."

Nobeta Ocalanî ame çapemenîya azadî

Kurd semedê ke azadîya Serekê Şarê Kurd Abdullah Ocalanî Ewropa de îmze arê kenêy û nobeta azadîyî têpêşenê. Dora nobetî resa çapemenîya azad. Armanç 5 mîlyon îmze û bala ewropîjan ontiş o

Nobeta bi dor û domdar ya ke semedê azadîya Serekê Kurd Abdullah Ocalanî amebi destpêkerdiş resa 36 hewteya xo. Na hewte zî 7 gurekarên çapemenîyî nobet dewr girot.

Nobet verê Konseya Ewropayî de par aşma pûşperî yanê hezîranî ra dest pê kerd.

Şarîstanê Avusturyayî ra Graz de no nobeta Azadîya Ocalanî domyeno. Armanca çalakîyî ayo ke 5 mîlyon îmzeyan arê bidê û bala şaran boncê ra tewr bi tewr nuşte û zewnbî çîyan biwanê û vila bikerê yo. Îmzeyan do azadîya Ocalanî biwazê.

Afîşên 8 Adarî rengin êy

Kurdistanî û Tirkîya de billboardan de 'Rosayan ra heta Sakîneyan qiseyên ma soz û rayîra ma yo' ameyê eliqnayîş. Fotoyê 3 sîyasetmedarên cenî yên ke Paris de amey qetilkardişî zî estêy.

Reng û tarzeke goreya serrên verê cîyayey dano mojnayîş. 8'ê Adar dinyayî de ze Roja Cenîyên Dinyayî yeno pîrozkerdiş. Bîlboardan de na serr de lehçeyên kirmackî û kurmançî ameyê nuştîş. Ema bîlboardîy dewleta Tirkîya qedexe kerd.

Semedê Roja Cenîyên Dinyayî, turnuvaya weleybola cenîyan dest pê kerd. Maça sifteyine mîyanê Navenda Cenîyên Ceren û SES'î de ame viraştîş. Maç bi heyecan dest pê kerd. Maçî de alîkarên şaredaran yê cenîyan ra bigê heta gurekarên sazîyan û cenîyên berpîrsîyarîy beşdar bîbîy. Endama maçî pey turnuvayî de belî bîbo.

Amedî de tiryak zêdîyeno

Amedî de esrar rontiş heta dibistan serreyetî ameyo. Kuçeyan de yeno vînayîş ke, destê gedeyan de esrar esto û şîmenê. Sîstema kapitalîstey semedê ciwanên kurd bonco zereyê tiryakî û şerê ke esto qezen bikerê ra, Amedî de himakî heme taxan de ontişê esrarî azad verdayo. Rotox (torbaci) zaf biyê. Meseleya hemeyê şarî yo.

Wendoxan papûr trafikî ra girotîy

Colemêrgî de wesayita lejkerî Şemzînanî de gina Mîzgîn Bîngolî (17) û birîndar bi. Wedartî nêweşxaneyê Dewletî ya Şemzînanî pey ra zî sewqê Wanî kerdîy. Talûke ravêra. Ney ser de zî wendoxan dibistan boyqot kerdîy û bi hezaran wendoxîy vejyay Papûra Îpekî ser û verê konvoya lejkerî birnay. Lejkeran gule vera hawayî day ema bersiva wendoxan bi kerayan bi. Pey ra polê-sîy amey bi awa şîd û bombeyên gazî mu-dahle kerdîy. Wendoxan rayna zî besiv day.

Gul protesto kerdîy ceza werdîy

Zanîngeha Kocaelî de semedê ke wendoxan Serekomar Abdullah Gul protesto kerdî ra ceza day 46 wendekarên zanîngehî her yewî ra 5 aşman ceza day. 6 nîsana par de Gulî protesto kerdî ra Dadgeha Ceza Aslîye ya 3'yin a Kocaelî goreya qanûna 2911 ceza ya 5 aşman da her jû wendoxî. No qanûnî de zî vejîyeno ke 'mukavemeta polêsan' ameyo kerdîş.

Wazenê kurdan Helepî ra bivejê

Taxa Helepî Şêx Maqsûd û Eşrafîye ra kurdan bi zor vejê. Çimkî êy taxan de zî ze herêma Kurdistanî goreya cayên bînan aramey estbî. Hêzên şerwaştê yê rejîma Esad wazenêke nêy taxan zî bikerê cayê bêewle ke, muhalîfên

dijî înan wa Helepî de nêmanê. Rejîma Esad bombe eştî nêy taxan. Goreya daneyan nezdî 10 kesên kurd cuyê xo vînî kerdê. Nezdî 20 kesan zî birîndar biyê. Nînan ra 2 gedeyê û yew zî hêzên Aşayîşî zî mîyanê kesan de biy.

Azerbeycanîjî wazenê alîkareya kurdî bikerê

Azerbeycanî de semedê ke asimîlasyon zaf biyo ra, azerbeycanîyan ard ziwan ke, indî nêşkenê bi asimîlasyonî ra baş bikerê. Ney semedî ra zî alîkarêy kurdên bînan ra wazenê. Serekê newe yê Navenda Kultura Kurd Ronayî ra Fexreddîn Paşay-

evî ard ziwan ke, ma weş fam kerdo ke hetkareya tikeyan nêbo ma bi asimîlasyonî nêşkenê. Paşayev ard ziwan ke; çiqas têkoşîn kenêy zî veng o, problemeke zaf gird ra rûbirû mendê ra heme sazî û dezgeyên kurdan ra alîkarî waşt.

Dinyayî de rewşa cenîyan

Netew û civatan mîyanî de heta ke cenî azad nêbo, o şar avera nêşino. Ey semedî ra zî, cenîyên kurd bi vînayîşê Serekê Kurd Abdullah Ocalanî her rojî ra daha zêd azadiya xo ra nezdî yê û dawa kurdewarey zî zafêrey milê cenîyan ser de yo

NAVENDA XEBERAN - AMED

Dinyayî de derdê herî giran cenîy on-cenê. Sîstema dewletan û mêrdeyan, hinî kerdo ke cenîyan civatî mîyanî de pelixnayê. Ewro cenîy wazenê ke zext û zordariya sîstemên dijî înan û ya mêrdeyan ra rizgar bibêy.

8 Adarî Roja Cenîyên Dinyayî de cenîyên ke xo birêxistin kerdê wazenê ke dej û elemên cenîyên dinyayî bizanê û bidê şinasnê û çareyê derdê înan ra bivînê. Ema çi heyf ke hewna zî cenîy bi hawayê hovanê, şaşey û kemaniyên sîstemî ra yenê qetilkerdîş.

Cenîy aramî ra aver çiyê nêwazenê

Cenîya bi rêxistin weş zana ke, problemî raştkerdîş cenî ra dest pê kenê. Cenîya ke mafê xo bizano, do çarçeweya xebatên xo zî bizano. sîstem ewro

tikey cenîyan ze amûrê reklamî bikar anê û dijî ney cenîyên ke xo kenê an zî kerdê amûr, sîstemî ra xizmet mekerê. Heta ke cenî azad nêbo civat azad nêbeno. Heta ke cenî vernîya civatî ame-

kero, do aşî û aramî zî meyro.

Cenîya bi rêxistin weş zana ke, hînkerdîş û perwerdekerdîşê gedeyan mezgê zexm yê cenîyî ra ravêreno. Hetê bînî ra zî, alîkarey û fikrê mêrdeyî zî

muhîm o. Lazimo ke mêrde zî bi her hawayê raştkerdîşê civatî de, eger cenî bi raybazên rêxistinî xo tadeno, lazimo ke mêrde daha zî zaf hetkareya ay bikero û sifte malbat, dormeyê xo, civata xo û netewê xo de, semedê bibêy numûneyêke aramey û aşîyî ra têkoşîn bidê.

Ocalanî rayîr mojna cenîyan

Bi her hawayî cenîyên dinyayî, çend serrên peynî de xo daha bi pêk û rêk rêxistin kerdêy. Cenîyên Kurdistanî zî ney qadî de cayê xo girotêy. Semedê cenîyên kurdan no çiyêke zaf muhîm o. Têkoşîna kurdan ya nezdî çewres serran fekîyên xo dayo. Ewro hêza cenîyan weş ameyo şinasnayîş û bi hawayê aramey, bi Serekê Şarê Kurd Abdullah Ocalanî cenîya kurd daha zaf xo, problemên xo û cenîyên dinyayî şinasnayê û têkoşîna daha dahawêşkerdîşî zî danê.

Ocalanî name şirawitî

Derheqê nameya Serekê Kurd Abdullah Ocalanî şirawito de, hevserêkê BDPî Selahattîn Demîrtaşî Nûçe TV de ard ziwan ke name 20 rûpel o. Ard vîr ke her rojan ra daha zêd, kurdîy gere haydarê rojevî bibêy û semedê daha bi hêz bibêy gere daha bi rêxistin bibêy.

Goreya ame vatiş Ocalanî nameyê xo semedê Qandîl, BDPî, û Ewropayî giroto pênuşteyî bin. Demîrtaşî wina dewam kerd: "Ma semedê ke name bireso cayên bînan zî do hewl bidê. Ocalan semedê çareserî hadrekerdîşê taslaxî mîyan de yo. Ma do vînayîşên ke do bibêy zî arê bidê û bi heyeta 3'yine do bişêrê Îmralî."

Demîrtaşî wina domna: "No pêvajoyî de rewşa şarî do dîyarker bibo. Şar gere her rojan ra daha haydarê heme çîyan bibo. Lazimo şar 8 Adar û Newrozî ra na gamî ra bi heme coşa xo xo hadre bikero. Wa kes mekûro rehabetî mîyan."

Serekê KONGRA GEL Remzî Kartal zî vat: "Ma ze têgêrî, aşkera kerdo ke Serek Apo temsîlkarê têgêrîya ma yo. Serek Apo pêvînayîşan de serekê ma yo. Lazimo ke AKP daha zî samîmî bibo û enerjîya xo bido aşî û biratî."

Wêneyên pelan bala dinyayî ont

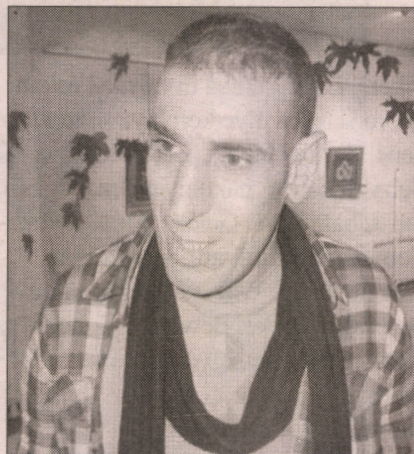
Ehmedê BIRA - AMED

Mamosteyê wêneyî Nezîr Şahîn rafinayîşê (peşengehê) wenyayan ya ke heta ney gamî dinyayî de to wenesazî nêakerdo akêrd û rafinayîşê alaşeyêke zaf gird vîna. Do Almanya de zî rafinayîşêke abikero.

Heme kesan ra spas kenî

Goreya vatişên kesên ke amey rafinayîşê ewnîyay, ze ke bişêrê cayêke bîn bîyê. Zaf weş vînayê û berdwameya serkewtişê wenesaz Nezîr Şahînî waştî. Şahîn mamosteyê fermî yê wenesazey o. Bi mîyangineya Mudireteya Şaredarîya Kayapınarı rafinayîşê xo akêrd.

Şahînî derheqê encama rafinayîşê xo de bi kilmey nêy mijaran ser de vindert û vat: "Ez sere de Mudireteya Kulturê Şaredarîya Kayapınarı û kedkarên ke keda înan tîyade ravêrayê û beşdaravanên ke ameyê temaşeyê rafinayîşê min kerdê ra spasîyên xo bihurmet pêşkeş kenî. Rafinayîşê min yê sifteyine nîyo ema, ya sifteyine ra daha zêd ez bi kelacan a. Çimkî raya sifteyineyo ke di warê pelan de dinyayî de rafinayîşêke wina abîyo.

No tewr wenesazey bala min û ya hemeyê şaran ont. Min taxmîn nêkedê ke hintayê bala mediman bonco. Qefle bi qefle heskerdixên rafinayîşê ameynê û bi dilweşey ewnîyay û nêwaştê ke tîyara dûr bikûrê. No zî zaf kêfa min ard."

Brukselî de rafinayîş akenî

Şahînî destpêkedişê wenesazîya pelan de wina ard ziwan: "Min serra 2006 de ney karî kerd. Verê rafinayîşê min cigeyrayîş kerd ke seke ze min pelan ser de xebat kerdo Îspanyayî de esto. Ema ey an zî min sifte dest pê kerdo ez nêzani. Çiyê ke zani, rafinayîşê bi ney hawayî dinyayî de sifteyine o. Ez Al-

manya şariştanê Brukselî de zî do rafinayîşê rojên pêş de rafînî."

Şahînî derheqê hunerî de zî vînayîşên xo wina nawna: "Ez wazeni ke mîyanê Dicle û Firatî, ze dema neolitîkî medeniyeta xozayî bi hunerî ra pîya yewbînan tamam bikerê û berên ey demî ma herêmên xo de abikerê û yewiteya xo daha zî xurt bikerê."

Şahînî wina qedîna: "Semedê ke ez zaf asîmîle bîya nêşkenî bi zîwanê xo yê makî qise bikerî ra min akedişê rafinayîşê bi kurdeleya sîya akêrd. Eger çiyêke awerte nêbo do heta rafinayîşêke xo ya bîn, qisekerdîşê akêrdîşê rafinayîşê bi zîwanê xo yê makî bikerî."

Nîşaneyê Xoverdêriya cîniye, Hevala Elişêrî, Pilinga Koyanê Qoçgirî û Dêrsime, Zarîfaya Elişêrî her tim armaca ay hetkareya şarî û têkoşîna dijî dewleta qirkerdixî, kerdîş biyo

Arêkerdax: XOSER WELAT

Xoverdêr û pilinga Koyanê Qoçgirî û Dêrsime, serrantoxa têkoşîna cîniyanê şarê kurdî, finaka csaret û hevaltîye Zarîfa Xanime di serra 1882 yine de di dewa Azgere de daya xo ra biya. Zarîfa Eşîra Hesenan ra ya û merdima Elişêrî ya. Zarîfa Xanime fina zafêrî cîniyanê Qoçgirîyan perwerdeyîye vînbî û başêrî wandîş û nuştîş zanayê. Di xoverdêriya Qoçgirî de hem bi zanayîya xo û hem zî bi şerrvaniya xo di kîştê Elişêrî de ca girewt.

Gama ke Elişêrî xebatêy rayvistinîye kerdê, Zarîfa zî betale nêvindertê û bi awayêko çalak di miyanê xebatan de bî. Nê herdiyan serre ra heta peyênîye zey di embazan tê milî de lece kerde. Şerrê înan, êşê înan û kêfweşîyê înan tim û tim yew be. Xebatêy ke, Elişêrî seba rayvistinkerdişê camêrdan kerdê, Zarîfa zî di miyanê cîniyan de pêk ardîy. Di demê şerrî de zî zey şêran di kîştê embazê xo Elişêrî de, bi cesaretê xo, bi tîfingê xo, amnan û zimistan, Qoçgirî ra heta Dêrsime di serê her koyî, di binê her geleyî û di zerreyê her dole de şerr kerd. Hêze, westayî û cesaretê Zarîfa, di miyanê şerrî de bi desan serrîy di maberê şarê hereme de ame qiseykerdiş. (M. Çem)

Dewlete înan efû nêkeno

Dim têkşîyîşê Qoçgirî ra, ke bi hovîtîyêka girane ya dewlete pêk yena, Elişêr û Zarîfa Xanime di Nîsana 1921 ine de derbasê Dêrsime benê. Di nê şerrê giranî de zafêrî çîyan mûsenê. Dewlete baş nas kenê û zanênê dewlete şikena çî bikero. Dim şerrê Qoçgirî ra ke dewlete efûye vejena, Elişêr û Zarîfa Xanime teber efûye de yê.

Cenîya perwerde kerd

Di destpêke de wazenê eşîran nas

Pilinga Koyanê Qoçgirî Zarîfe

bikerê. Bi no semed di miyanê eşîran de, ro ser yewîtîye kombîyayîşan vira zenê. Zarîfa cîniyan perwerde kena. Seba wedartişê nakokîyanê maber eşîran xebate kenê. Gelêke doran bi meh-kemeyanê xomîyanî persgirayan çareser kenê. Wazenê bi eşîran naye bidê zanayîş ke, dewlete bikewo Dêrsime do hovîtîyê giranîy biqewemyê. Seba ke di Qoçgirî de biyê şahideyê zaf hovîtîyan.

Civatî de ameyê heskerdiş

Zarîfa, cîniyêka beşerweş, mey-manhez û di têkiliyanê civatî de

averkewtîye bî. Di nîqaş û kombîyayîşanê eşîretan de tim ca girewtê. Bi vîr û vînbayîşanê xo tewer nîqaşan biyê. Tu dore cîyayîya maberê mêrde û cîniyan, ke cuwiyayîşo feodalî ra ameyê rê serre ronêna. Her çende di herema Dêrsime de kaneşopiya eşîrî bihêze bî zî, Zarîfa tewer civatê mêrdeyan biyê di heman sifreyî de werd werdê û di heman sengerdeyî de şerr kerdê.

Îxanet nîno qebûlkerdiş

Rojêke verîya ke do bikewtayê rayire, Warizayanê Sey Rîrazî ra Zeynel û çend embazêy xo amey dîyayîşê ey. Elişêr seba ke înan pêşwazî bikero, senî ke şikeftî ra vecîya, înan guley ro ey rişnay. Zarîfa na rewşe vîna vat: "Wîy hevalê min dikujin" û qatilan ra yew kîşt. Gama ke bi yê diyine dir amî tê ri û do o zî bikiştayê Zeynelî Zarîfa kîştê.

Îxanet bi naye nêqedya. Zeynelî serreyê Elişêr û Zarîfaye tera kerdîy. Heme pirtûk, pelge û nûştayanê Elişêrî reyde, berdîy qerergaha tumena 17'ine.

Zarîfa bi beşn û bala xo, bi rindîya xo, bi vîr û vînbayîşê xo û bi cesaret û xoverdêriya xo cîniyê ke kurde bî. Geredayîya xo ya bi şarê xo dir, bi

heme giyan û tégêrayîşê xo îspat kerd. Bêke fikarîy bikero, di têkoşîna xoserî û azadiya şarê xo de giyanê xo da.

Zarîfa di miyanê cîniyanê şarê kurdî de, bî finaka xoverdêriye. Bi rextê xo yê çep û raşt giredayeyî, bi mawzerê mile xo bî nîşaneyê têkoşîna cîniye. Di têkoşîna azadiye de tim û tim di mile hevalê xo de ca girewt.

Zarîfa, mêrdê xo Elişêrî ra vatê:

"Heval" bi na feresetê xo zî kaneşopiya kurdan a feodalî ke cîyayîya maberê cîni û mêrdeyî zafe bî, ver de weriştê.

Zarîfa yewîn û yew cîniye bî ke di sifreyê Sey Rîzayî de ronîştê werd werdê û tewer nîqaşan biyê.

Lîsteya qesabî de sere de ca girota

Her keso/a ke Zarîfa nas kerda, behsê cesaret û xoverdêriya aye keno/a. Kesêko bi nameyê Xidirî je Zarîfa dir kewto şerr hina vano: "Ke Zarîfa ma reyde bo, girewtîşê Xozatî persgira nîya."

Zarîfa, çî di Şerrê Qoçgirî û çî di yê Dêrsime de, feraset û cesaretê xoverdêriya cîniye nexş kerdo. Bi no semed, di lîsteya Qesabê Dêrsime Alpdoganî de, di rêza verêne de ca girewta.

Vejayîşê teberê welatî qebûl nêkerdê

Di serra 1937 ine de, dewlete bi hêzêka zaf pile dormeyê Dêrsime girewt. Elişêr serekê xoverdêriye be. Gelêke dostanê ey vat: "Xo bide ra kîştê, şiyere teber welatî. La nê Elişêr û nê zî Zarîfa, naye nêfikiray. Înan tim û tim na helweste, zey tenêverdayîşê şarî hesebna û qebûl nêkerdê. Di Temûza 1937 ine de heman tekîf hetê Sey Rîzayî ra ame kerdîş. Di kombîyayîşêko ke zarîfa

zî di miyan de bî, dim nîqaşêy dîr û dergan êy di derbarê rewşa Dêrsime de, biryare amî dayîş ke Elişêr tenê, bê Zarîfa bivejyo teber welatî.

Bi goreyê biryare ke amebî girewtîş, gere Elişêr bişibayê Dewleta Rûsya. Seba şiyîşî amedekarîy amey kerdîş. La Elişêr nêşika şiyero. Reyna tarîxî xo digarg kerd. Êşê xayintîye reyna bi qedera kurdan.

Kirdkî binê talûkeyî de

Tekîlî saya ziwani bena. Ziwanê tund, ziwano tehl, ziwano şîrîn ne delaletî ra yê. Helbet her wext ziwano şîrîn teqdîr beno. Bab-bapîrî ma "Ziwan teq, sarre req" vato. Çendek rast a?

MISTEFA ŞAHÎN

Lijneya Zanistî û Perwerdeyî yê Yewîya Neteweyan (UNESCO) ra roja 21 Sibate sey Roja Ziwanê Dayîke îlan kerda. Organîzayona Mîyanneteweya înaneyîn wezîfeyo muhîm ana ca. Hele na roja mîyan-netewî qabe ziwane bindest zaf manîdar a. Eke serra rojêk bo zî ziwane vînîbîyayê yad benê, kemî çalakîya la bele rast yew çalakîya. Ziwanê ko binî tehlikeyî de yo, şarê ne ziwane bi rastîya xo têveriy beno.

Na roje, roje ka mihîm a. Sebepe zî no yo. Sebebo ke, na roje bale merdimîyê ancena, ziwane vînîbîyayê û êyî ke tehlikeyî de yê, politîk benê. Merdimî yewbînan îkaz kenê vanê ke saya ziwane dayîke cu mana xo vî-nena, cokra ziwane xo wayer bê!

Na rasta merdim, xasekîya xo, merdimîyê xo ancex ziwane xo de vînenî ki ziwane xo rumetî xo qebul kenê. Merdim pê ziwane xo yo şîrîn pêameyeyê xo yê û erca merdimîyê. Merdimî pê ziwane xo yo şîrîn, ayle û

cemate xo rê eleqeder benê, eleqe vînenê. Çimkî tekîlî saya ziwano bena. Ziwanê tund, ziwano tehl, ziwano şîrîn ne delaletî ra yê. Helbet her wext ziwano şîrîn teqdîr beno. Bab-bapîrî ma "Ziwan teq, sarre req" vato. Çendek rast a?

Heto bîn ra dinya de ziwane ke ameyê qedexekerdiş aşkera benê. Êyî ke, înkâr û asimilasyon biyê, rojê ke de bo zî yenê rojeve Dinya. Rewşa ne ziwanan munaqese bena. Kî her kes zanê Raya Pêro taye mesela nîya. Kes an zî dewlete nêwazenê raya pêro de nalet bibî.

Tabî ke na roje de zederê mi-hûmîya ziwano yena vîra merdiman. No sebeb ra her netew ziwane xo nîrxnenî, cigeyrenê ke çarê bîvinê.

Derheqê ziwananê cîyayan-cîyayan de her kes benê wayerê fikr. Ziwanê xo şinasnenê. Bi ziwane xo eleqeder benê, kemasîya ziwane xo vînenê, ro çare dim gêrenî. Hela seba ziwananê bindest na roj, roja ke taybet a. Na roje de aktîvistî ziwanan, heskerdaxî ziwanan xo ramojnênê, numayîşan virazenê. Tabî ke wazenê ziwane xo raver bêrê û vernî ro vînîbîyayîşî ziwane xo bigêrî. Dinya de to kes nêwazeno sedemî est-bîyayîşî xo vîni bikerê. Çimkî her kes ancex pê ziwane xo esto.

Ziwanê kurdî, bi taybet lehçeya

eyra kirdkî UNESCO de ca gena. UNESCO atlasê xo de na lehçeya 'Ziwanê ko binî tehlikeyî de ya' îlan kerda. Çi hef ko na yew realîte ziwane ma ya.

Pekî no problemî kirdkîya ma do senî çarê bibê?

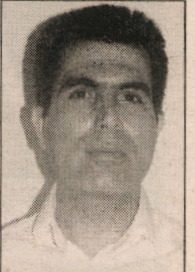
Verê verkan karo mihûm no yo ke gera ma pê dînamîkî zere biewnî çareyê ziwane xo. Gera her kes qabe raxesîyayîşê ziwane xo seferber bibî. Çekuyanê biyanîyan biweçînî, gore husûsiyetê ziwano cumleyê xo rast serûber bikerê. Gera dezgeyanê ziwane xo awa bikerê. Destêk bidî xebatkarî ziwano, çiyê nuşteki û aktuel biyî bigerê û biwane. Kî şarê ma şikene komeleya Kurdîder, Kurdîder, Gruba Xebate ya Vatê û Ziwan-Komî ra îstîfade bikerê. Ma zanê hetana ewro kara erjaye Enstîtûya Kurdî kerda, eyra îstîfade bikerî. Şarê ma şikenê ne komelan û enstîtûyan de mîyanê xebate ya atolye bikevê. Alîkarî bikerê, heta kemasîya înan rexne bikerê. Heto bîn ra gera medyaya kurdan zî û gera partî û sazîyê kurdan zî wezîfe xo bîyarê ca.

Gera xebat bikerê ke ziwane înan fermî bo. Ê destêk bidî politîqayê dezgeyanê xo. Bizanenê ke xebat ziwane xelisnena. Kes ma rê ziwane ma apey nêano. Çarê ziwane ma şarî ma yo.

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Cenîyê Ma yê Cefakarî

Cenîyê ma bêkes î, belengaz î, bindest î, mîyanê tehdâ de yî, ma înan ser ro çî karê nêbiyayeyî bî ma dayê înan ser. Qala kirr, ma înan ra zaf neheqî kenî. Helbukî mêrdim, heme hetî ra ganî azad bo. Cenîyî, yew komelî de azad nêbî, camêrdî qet azad nîyî. Azadeyî, azadiya cenîyan ra vîyrena. Aversîyîşê yew komelî azadiya cenîyan ra kifş beno. Eke yew komel cenîyan ra qiymet û herca yî deno, cenîyan û camêrdan de seyyewbîyaye est o û cenîyî o kemelî de eynê sey camêrdan cuya rojeyêne de heme gure de xebitîyenî o wext no komel raştîkî ra modern a.

Raştîkî ra ma cenîyanê xo ra qiymet nêdenî, ma înan sey camêrdan nêhesibnenî.

Tena şarê ma nê hema hema şarê rojakewtî yê pîrîni qiymet nêdenî cenîyanê xo. Vanî; 'cenîyî keye de ronîşê, karê keyeyî bikerê, domanan qeyta bikerê.' Fikrê înan de cenî û camêrd yew nîyî, cenî timû-tim bindestê camêrdî bibo û qala camêrdî ra nêvejiya û camêrd çî vajo a ganî îtiraz nêkera ca de vateyê camêrdî bîyera ca. Yanî bêsuval, bêpers sereyê aye sereyê camêrdî het de derînaye ba.

Hanik ma vanî ma mêrdim û ma vanî ma înan î, heme çiyî ra verê mafê cenîyanê xo înan ra teslîm bikerê. Ma xo camêrdan rê çî wazenî û inka ma camêrdî çî mafi destê înan de zî bibî. Şarîstanî, xora cenî azad bo est a. Cenî wazena keye de kebanî biba, wazena kargehî de karker, karmend ûsb. biba, a heqanê xo reyde est a, serdestê camêrdan ganî birijîyo, cuya demokratîke awan bibo.

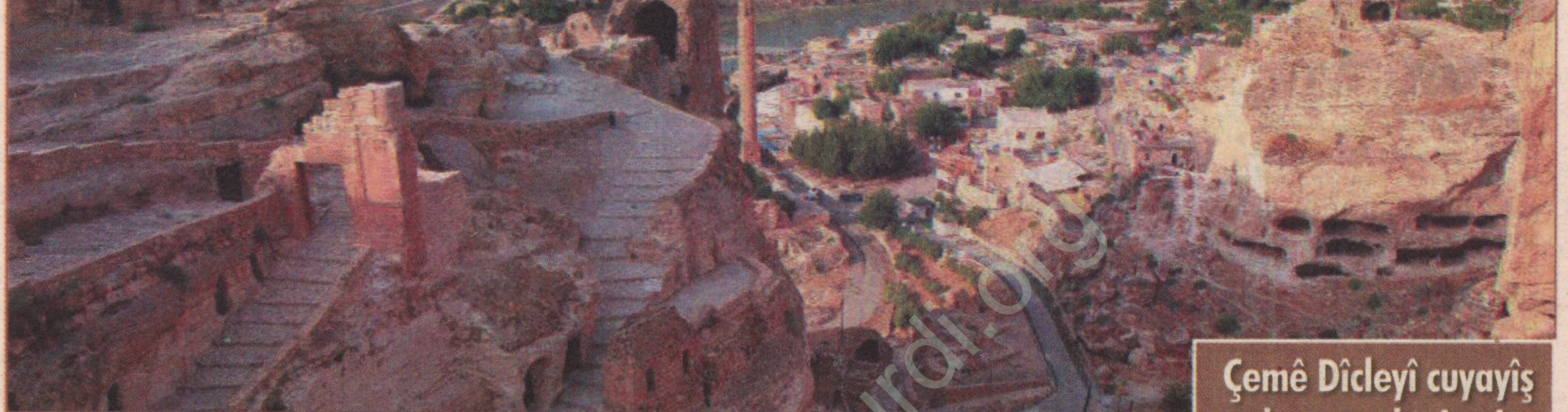
Komelo qic keye yo. Verê ma keye de demokrasî bironî dima zî komelo xişnî de demokrasî bironî. Demokrasî heme kesî ra lazîm a, hele cenîyanê ma ra zaf lazîm a. Cenîyê ma, zaf cefakar û kuledar î. Ê, heme çiyî heq kenî û ma çend înan ra hurmet bikerî tay o. Ma her tim kedê înan ser ro sereyê ma derîyaye yo.

Di destpêkê seserra mîladî de Heskêf, mabîne Bizans û Sasaniyan de dest bedelnawo. Ge destê Sasaniyan de, ge zî destê Bizansiyan de mendo. Bizansiye ke di miyanê seserra çarîne de tiya de dizikêka zexme awan kerda, hema hema na herême qet Sasaniyan rê nê-verdaya. Serdestiya Bizansiyan,

heya sereyê seserra hewtine ke musulmanan tiya xo dest finaya dewam kerd. Bi kilmey heta ewro zî kurd û tirkan miyan de semedê ke nêbo bendawe têkoşin dewam kenê. Dinyayî ra muhalefeta dijî ney zî esto, dadgeh zî biryara nêviraştişî dayo ema rayîrberên tirk qanûna xo binpay kerdo virazenê.

Heskerdişê Heskefî çiyêke bîn o

Heskêf tarîxa dinyayî de cayeke muhîm gena. Çimkî ze muzekeye hawayê akerde ya. Her serr bi milyonan kesî şinê tuhaf kenê. Ay ser de her tim şer kemî nêbiyo. Ze xirbeyên talankerdişî eysenê ema zaf kan o

AVER PAYIZ

Di wextê verê mîladî de, çî hedîseyê tarîxî qewimîyayê û kamî tiya de serdestiye kerda, rîpelê tarî yê tarîxî yê. Di der heqê nê wextî de çimeyê nuşteki çin ê. Çi yo ke merdim eşkeno bivaco; kê wexto ke ewnenê şarê ke heya nika Mezopotamya de cuyayê ra fehm beno ke Heskêf tim cayê ko balkêş biyo.

Dizika Heskefî xeripyayo

Şikeftanê dorûverî ra yeno fehmkerdiş ke, Dizika Heskêfî demêko derg sey cayê îskanî hameya karardiş. La karardişê dizike wextê Bizansiyan de destpêkerdo. Hetê rojhilatî ra bi derenceyanê ser nê rayîrî merdim diyar keweno. Nuştayê serê nê berî yê ke destpêkê nê rayîrî de yê ra yeno fehmkerdiş ke ber hetê Eyyubîyan ra hameyo viraştiş. Nê berî ra cor berêko xerepyayê zî esto. Dizika Qesra şenike vakurê rojhilatî ra sey devêk berz bena. Taybetiyêk dizike ya balkêşe zî na ya; çemî ra awe ancîyaya nê corî. Bi seserran dizike bi na awe cuyaya.

Pirdo kahan hewna zî eyseno

Bi goreyê çimeyê tarîxîyan, nê pirdî di Serra 1116an de Fahreddîn Qaraas-

lanê Artûkiyan viraşt. La; wexto ke Heskêf hetê musulmanan ra yeno girawtiş behsê pirdêk beno. Nê semedî ra yeno vatiş ke beno ke no pird, ser bingeyan zî linganê ey pirdo kehenî ser o bêro viraştiş. Hetê duri yê kemeran ra pirdê yê çaxan miyan de tewr pîl no pird o. Kemerê ey yo pîl yo miyanên tede rijiyayo. Bi goreyê cigêrayişan, kemerê pirdî yo miyanên darên bi. Dare ra hamebi viraştiş. Wexto ke dişmenan êrişê şaristanî kerdene no parçeyo darên hameyêne berz kerdiş. Bi no hawa êrişê dişmenan biryayêne. Na taybetiya pirdî, cuyê pirdî kilm kerdo. Taybetiya pirdî ya bine zî xemlê ser lingê ey ê miyanênî yê.

Yeno bawer kerdiş ke no neqş, 12 çerxan (bircê asmenî) temsil kenê. Çend heban vêşêr, nê neqşî xerepyayê û nîno fehmkerdiş ke yenê çî manayî. Nîno zanayîş ke pird key rijiyayo. Cayêk de nê nuseno ke dizika Heskêfî bi zorê çekan hameyo zeft kerdiş.

Mizgefta El-Rizqî

Nuştayanê ser berê mizgefte ra yeno fehm kerdiş ke, na awane, şahê Kurdê Eyyubîyan Sultan Suleymanî daya viraştiş. Ewro mizgefte ra tena minaraya aye payan ser ro menda. Xemlêke berê mizgefte ver de viraziyayê ra tayî xerepyayê, 99 nameyê Homayê pîlî hameyê nuştîş. Taybetiyânê mizgeftî ra tewr muhîme na ya ke, bi di rayîran diyar kewiyeno ser minaraya mizgefte.

Mizgefta Sultan Silêmanî

Na mizgefta Şahê Eyyubîyan Sul-

tan Suleymanî daya viraştiş. Zaf cayê mizgefte rijiyayê û nîno zanayîş kek ey rijiyaya. Minara bi neqşan hameya xemelnayîş.

Mizgefta Koçî

Rojhelatê mizgefte Sultan Suleymanî de ya. Taybetiya awan kerdişê aye ra fehm beno ke na mizgefte hetê Eyyubîyan ra hameya viraştiş. Mizgefte xerepyaya la cayanê mendeyan ra aseno ke bi xemlûxêz virazyaya. Dêsanê aye ser de nuştayî çin ê.

Tirba Zeynel Begî

Tirba Akkoyûnê Tirkan a. Akkoyûnîyan demêke kilm Heskefî de serdestî kerda. Nuştayê ser berê tirbe ra yeno fehmkerdiş ke, hetê Hesenê Dergî ra, Hukûmdarê Akkoyûnîyan, semedê lajê xo Zeynel Begî diyaya viraştiş. Na tirbe ra vêşêr Akkoyûnîyan Awanêk nêviraşt.

Mizgefte Pîle

Mizgeften miyan de ya yewina ke hetê Eyyubîyan ra Heskêfî de hameya viraştiş. Di Serra 1325an de xirba dêreke ser o hameya awan kerdiş. Minaraya aye de zafane kerreyê hurdî hameyê kar ardiş. Xemlê minaraya balkêş î.

Qesra Şenike

Vakurê rojhelatê dizike de ya. Qesre ser tehtëka berze ser o awan biya. Awananê Eyyubîyan miyan de tewr verên a. Pacaya hetê rojhelatî ser de wênayê şeran estê.

Çemê Dicleyî cuyayîş dayo medenîyeyî

Musulmanan tiya yî wextê Xelifeyo diyin Hz. Omer de, mîladî ra pey di Serra 638 de xo dest fina. Bi dore Emewî, Ebbasî, Hemdanî, Merwanî, Artûkî, Eyyubî û Osmanî yî bi serdestê na herême. Heskêfî muhîmiya xo ya tarîxiye di demê Artûkiyan ke di Serra 1101 de biyî serdest dest fina. Heskêf, semedo ke ser Çemê Dicle ya ke vakurî ra ver bi başurî herikêna de bî û semedo ke ticaretê ê rojî bi rayîrê awe bine, Heskêf hetê ekonomî û ticaretî ra zî aver şibi. Eyyubîyê ke Heskêfî Artûkiyan ra girawtiş (M.P 1332), hema herême de ca nêdabi xo, raştê îstîlayê Moxolîyan hameyî. Sey cayanê binan tiya zî ser û bin bi. Eyyubîyan îstîlayê Moxolan ra pey sereyê seserra 14an de dest bi awanê Heskêfî kerd. Eserê ke wextê înan de viraziyayê hema zî payan ser ro yê. Wextê sultan suleymanî de xebata ke Eyyubîyan dest pê kerdbî resaye kerta tewr berze. Heskêf nê dem de zaf aver şî û wextê xo yê tewr roşnî ciwiya. Peynî de bi zordestiyê Safeviyan û şerê înan ê xo bi xo de Eyyubîyê ke bêhêz kewtî, di Serra 1515an ra nata herême Osmanîyan rê caverdaye. Eyyubîyan ra resayî rojo ewroyîni.

Qesra Pîle

Na qesre vakurê Mizgefte Pîle de ca gêna. Rijiyaya û binê here de menda. Taybetiya na qesre ya balkêşe bircê aye yê çarqor ê. Birc bi kerreyanê birnayan viraziyayo û kerreyî bi asin yewbinan ra girê diyayê.